

Utslagning — för känsloladdat!

□ □ Elever med dåliga betyg blir utslagna — det är ett tema som ständigt återkommer i kritiken mot betygen. Man använder här avsiktligt ett starkt känsloladdat ord, som automatiskt uppväcker negativa associationer hos läsaren, och slipper härigenom att motivera eller bevisa det man vill ha sagt. Man förutsätter helt enkelt som ett axi- om, att en utslagning verkligen äger rum i skolan. Låt oss kritiskt granska denna semantiska bluff, som så lätt och så ofta gått hem, bl a därför att den väd- jar till vår medkänsla.

Fel ord

Ordet utslagning användes i alldeles fel sammanhang. Med ursprunglig betydelse av en boxare som medvetlös bärs ut ur ringen, måste detta ord tillämpat i skolsammanhang nödvändigtvis betyda något helt annat än att få dåliga betyg. Något för eleven väldigt allvarligt och livspåverkande: Att bli relegerad (som i Sovjet), utkuggad (som på realskolans tid), eller tvingad att gå om klassen år efter år (som i DDR), för att ta några exempel. Vad som sker i den svenska grundskolan är ju bara en försiktig utvärdering av elevens förutsättningar för fortsatta teoretiska studier. Det stora felet är givetvis att det bara är teoretisk begåvning som betygsätts, med undantag av ett par övningsämnen.

Det var en stor orättvisa som begicks mot de praktiskt intresserade, när man i 1969 års läroplan avskaffade nians linjeindelning med möjlighet att välja mer än 20 veckotimmar praktiska ämnen. Detta, och inte betygen, är den verkliga orsaken till skolleda, skolk., förstörelse av skolmaterial, etc. Att bryta skolans ensidiga teoretisering och helst också "släppa fångarne loss" (dvs ge möjlighet för skoltrötta elever att sluta skolan i förtid), detta är verklig radikalism. Saker som i ett slag skulle förändra atmo-

sfären på det svenska högstadiet. Nog har väl sann liberalism också något med individens frihet att göra. Men denna verkar sitta trångt i betygsmotståndarnas förmyndartänkande, i deras nonchalans för elevmajoritetens åsikter i deras fastlåsning vid en teoretisk tvångsskola, som blir ändå mer meningslös utan betyg för de skoltrötta.

Dålig täckning

Är det i dagens samhälle egentligen en sån katastrof att få dåliga betyg? Vad betygsavskaffarna kallar att bli utslagen. Ja, har man den gamla småborgerliga övervärderingen av teoretiska studier, denna snobbism parad med förakt för handens arbete, som inte var så ovanlig på realskolans glanstid, då är det givetvis något fruktansvärt att inte komma in på en av de traditionella gymnasielinjerna. Tyvärr verkar det som om många av betygskritikerna sitter fast i dessa förlegade värderingar. Men det har faktiskt hänt en hel del de senaste årtiondena.

För det första har en utjämning skett mellan teoretiska och praktiska yrken, både i fråga om status och framför allt i lönehänseende. Det är t ex inte ovanligt att en yrkesman tjänar mer än en akademiker. För det andra kommer elever med dåliga betyg också in på gymnasiet, t ex på någon tvåårig linje, i det fall betygspoängen inte räcker till för de treåriga linjerna. På sina håll söker man efter elever med ljus och lycka till gymnasieskolorna. På den gamla realskolans tid var de nuvarande treåriga linjerna i stort sett det enda alternativet. Som högstadielärare har man den erfarenheten, att ganska många elever struntar i vilka betyg de får, i den trygga förvisningen att allt ordnar sig efter nian.